

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:
Kulmonostortetza 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. minden hirdetés után 30 kr. bérlegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelendő.
A nyilvántartási cikkek sora után 30 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez szíveskedjék.

KIADÓ-HIVATAL:
Középütele, STEIN J. könyvkereskedése.

Pest, december 6. 1866 *)

(D.) A képviselőház mai szavazása a Deák s Tisza indítványa közötti kérdésben, a mely oly szöveztet árasztott szét a hazán, — ma a mint előre látható volt, kétszeresen is nagyobb többséggel a Deák indítványa mellett ütött ki.

Ezen szavazási eredmény egyfelől megnyugtathatja az országot az iránt, hogy azon bizonyos válság, mely a kormány némi kényeztetésnek nyers vagy bármily loyális köpenybe burkolt visszatartása által érte volna hazánkat, el nem volt, mert e kifejezés igénybevétele a kormány további magatartásától, vagyis jobban mondva: maga fenn-tartásától függ.

Megnyugtathatja az országot magát, mert a mai szavazat eléggé kitünteti, hogy egy épp oly higgadt, mint határozottan a jogfolytonosság elvéhez s tényleges visszaállításának követeléséhez ragaszkodó párt bírja a többséget, mely a nemzet reáruházott bizalmának s általa kivívható reményének megfelelni képes is, akár is.

Megnyugtathatja a nemzetet az, hogy ha a sors kezétől az van reá mérve, hogy tovább is a provisorium álarcza alatt rejő abszolutismus terheit hordozza, ezen szenvedését nem képviselőinek könnyelmű dacza, megfontolatlan elhírtelenkedése; hanem a kormányzati elv csökönössége és hajthatlansága vonná maga után, melyről végre is sem a nemzet, sem képviselő nem tehet; mert nemcsak a hatalomnak nincs birtokában, de még évezredes jogának asszilyumból is ki van zárva.

Megnyugtathatja másrésről a képviselőház nagy többségének magatartása az uralkodást is az iránt, hogy azon csirázó bizalmat, a melyet még a legkisebb vihar is elfonnyaszthatja ma, bátran engedheti izmos árbeli fátyla kinőhetni; s mindazon insinuatiók, melyek it ellenfeleink a magyar politika separatistius törekvéseiről a hatalom habozásban tartása végett felhoztak a napi sajtó terén, a képviselő higgadt, bölcs és bátor magatartása által ma nyíltan meg van hazudtolva, s az uralkodó bátran keresheti támaszát a nemzet vállain.

A kormány pedig ha talán, a mit fölteszünk, jó szándék volt szívében, de félt és habozott oly határozott tanácsot, mely a nemzet láthatatlan akaratjának, nem számított irányu nyilatkozata által válságosnak tűnhetett volna fel a korona irányában, most bátran adhatja tanácsát a restitutio in integrum mellett, mert ilyen többség, mely a bizalom s remény utolsó hajszálát ekkora erőlyvel megvédette, képes irányt adni a nemzetnek a trón védelmének különböző kötelei között.

Olvasóink talán e levelemmel együtt veendik Deák Ferenc zárbeszédét, mely a gyűlésre a legrendkívülbb hatást gyakorolta. Mint óriás emelkedett ki ő e szónoklat által a képviselők tömege fölött, s nem kellett mondania, hogy törpüljön el a minoritás. A hold és csillagok fénye megragadja azt, a ki napot soha nem látott, de ha kél a nap, mind elhalványul fényök csendes ragyogása.

Deák beszédje, pártja nemes erélyének napsugárzása volt. E szónoklat világos igazságai, a homeri egyszerűségben rejő tiszta és ildomos nagy eszmék, kérdésen kívül nemzetünk értelmiségi állásának becsületére válnak Európa előtt; igen, mert Deák nem hánytorgatta ugyan, mint a korlátolt röptű, de nagy hangú Madarász, hogy ő Európának beszél; de e beszéd, melyet ma a pesti lapok kezdenek nyomtatni, pár hét alatt megjelen Európában mindenik nagyobb lapjában, abban nincs kétségem.

Mind eltörpültek e szónoklat előtt azon apró insinuatiók, melyek a közvéleményre kacérkodásban kerestek érveket, azon irány depopulatiojára, mely egyedül képes maga után vonni a mindnyájunktól óhajtott kiegyenlítést!

A mai nap Deák pártját még tömörebbé tette; a provisorium egyiptomi sivatagján át mindenki felismerte a vezérő Mózés szavát, ki habár a keresztény mythos isten-

nével nem érintkezik, de igen geniuszával, mely hosszas politikai tapasztalás iskolájában emberi hozzávetések szerint korunk irányadó szellemévé emelkedett föl.

Lesz idő — ha a kormány kötelességét teljesíti s a nemzet a törvényhozás activ terére lép, — lesz idő, hogy a pártoknak — melyek egymástól e néhány nap alatt messze távoztak — heves tusájok lesz, az insinuatio és gyanúsítás nagy tere nyílik fel azon vaskénység által, mely a haza képviselőitől a birodalom kétségbeesztő anyagi nyomorának eltávolítására megdöbbentő pénzáldozatot, s enrópailag megingatott nagyhatalmi tekintélyének visszaállítására a fegyveres erő rendkívüli kifejtését követeli; de meg vagyok győződve, hogy e nagy küzdelem a nemzet közvéleményét később nem találja. Ily nagy romlás és pusztulás után a magyarok mostani nemzedéke a jog visszavívása után sem számíthat mindjárt aranjuezi szép napokra.

A hazát alkotmányával együtt ha ma restituálja is a hatalom, azt mi 18 év rombolásai által desolálva, s adóssággal elhalmozva vesszük át — de legalább így átvesszük s megmentjük azt a jövőnek; és az országok nagy pusztulásait néhány évtized alatt kiépülni képesek, s így a mi küzdelmeink s nélkülözéseink jövője a haza fennmaradása, sőt talán Isten kegyelmes jóvoltából erejének, befolyásának s dicsőségének is gyarapodása lesz.

Ha pedig e képviselők többségének politikája, s ezen politikának, ha szükség lesz, bitórlásra törekvő külhatalmak ellenében az összes ország vérevel, életével kész támogatása meg nem mentheti Magyarországot: akkor a végzet csapása van rajtunk; mert bizonynyal ennél más politika nincs, a mely minket, sőt nem csak minket, de Austriát is megmenteni képes lehessen!

Hiszszük, hogy ezen irányt osztja gondolkodásmódjában a nemzet józan közvéleménye, honszerző Árpádnak alkotmányos békét szerető, de azért a had iszonyával is bátran szembeállító nemzete.

A birodalom legnagyobb levertségében Magyarország erőszete emelkedik, ez érzetel maga az erő gyűl és erősöbül.

Adják vissza belbékénket, alkotmányos érzelmeink nyugalmát, ha nézhessünk nem kihívólag ugyan, de bátran s elhatározottan azon sors elébe, a mely meglehet hamar, meglehet később reánk és trónunkra vár.

Országgyűlési tudósítás.

A december 7-diki ülésben Zeyk Károly elnököl, s felolvastatott a szavazók névjegyzéke.

A Királyhágon inueni képviselők következőleg szavaztak:

Tisza indítványára: legifj. gr. Bethlen Gábor, Makrai László, Papp Lajos, Thuri Gergely, Tisza László.

Deák indítványára: Berde Mózes, gr. Bethlen Farkas, gr. Bethlen János, gr. Bethlen Sándor, Binder Mihály, Konrád Mór, Dánfi Károly, Domokos László, Dózsa Dániel, Dózsa Elek, Friedenfels Frigyes, Fejér János, Gajzágó Salamon, Gál János, Gál Miklós, Gecző János, Huszszu József, b. Huszár Károly, gr. Kálnoki Pál, b. Kemény Gábor, b. Kemény István, gr. Kun Kocsárd, Lázár Dénes, Manin Aurél, gr. Mikó Imre, Mikó Mihály, Nagy Elek, Opitz Sándor, Rannicher Jakab, Simai Gergely, Széles Dániel, Székely Gergely, gr. Teleki Domokos, Tolnai Gábor, Torma Károly, Trauschenfels Emil, gr. Wass Sámuel, Zeyk József, Zeyk Károly.

Nem voltak jelen: Balomiri János, Binder Lajos, Boér János udvarhelyszéki, Boér János alsófehérmegyei, Böncses Frigyes, Drottel Tamás, Eitel Frigyes, Macellari Ilyés, Melász Vilmos, Moldován János, Ocsvai Ferenc, báró Szentkereszti Zsigmond, Szolga Miklós, Teutsch, Zimmerman.

Pethe A. Kolozs mezővárosi képviselő tévedésből szavazott a Tisza indítványára.

Ugyan ez ülésben a feliratot szerkesztő bizottság tagjává választottak:

Deák Ferenc 241 szavazattal, gr. Andrási Gyula 223, Szentkirályi Mór 222, Zeyk Károly 215, Csengeri Antal 214, Gózsdu Manó 211, báró Vay Lajos 211, Goróv István 210, b. Eötvös József 205, Lónyai Menyhért 205, gr. Mikó Imre 205, Somssich Pál 203, b. Kemény Zsigmond 200, Bezzerédi László 188, Rannicher Jakab 177 szavazattal 245-ből.

Deák Ferenc beszéde

(a képviselőház december 6-iki ülésében.)

(Zajos eljenzés; felkiáltások: halljuk!) T. ház! Indítványom részletes kifejtését nem tartottam szükségesnek, mert az igen egyszerű; úgy hiszem, igen világos, én legalább bővebb fejtegetésekkel sem tudnám azt világosabbá tenni.

Indítványom indoklására azért nem szólaltam föl eddig, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy miután az én indítványom minden része a ház eddigi határozatainak fentartását tűzte ki czélul, ugyanazon okok, melyek a házat ezen határozatok hozatalára indították, támogatják az én mostani indítványomat is. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Az ország sebei súlyosak és veszélyesek; nekünk feladatunk e sebek orvoslása felett tanácskozni, és az orvos, midőn súlyos sebet kell orvosolnia, nem azt keresi mindenek előtt, melyik kéz ütötte a sebet, hanem azt, melyik legyen az orvos, melylyel azt orvosolhassa. Én tehát személyekkel, kik e sebeket osztogatták, bibelődni nem fogok: a személyek eljárásának megítélése a történelemé. — Nekem kifogásom főképp és kizárólag a rendszer ellen van, azon abszolut rendszer ellen, a mely minden bajainkat okozta. Ezen rendszer ellen kifogásaimat többször előadtam, a ház azokat osztotta és felírásokban is kifejezte.

Személyek a rendszer fennmaradása mellett különbséget nem tesznek; a felülösség hiánya és az abszolut rendszer fennállása mindazokat, kik azon rendszer eszközei, absorbeálni szokta; és alig van ember, ki kimutathatná, hogy ő Felsége egyik-másik tanácsosa minő tanácsot adott, és melyek voltak azon factorok, melyek az ő tanácsát meghekatták. (Helyeslés.)

Semmi dolgunk a személyekkel, nekünk dolgunk van a rendszerrel; mi azt mondjuk, a rendszer rossz, ime a következményét láthatjuk; és még azon meggyőződésemet nyilvánítom, hogy akárminő egyének állitassanak oda, ezen rendszer mellett az eredmény ugyanaz lesz. — Mert, ha oly hazafiak állitának oda, kik az ország alkotmányának visszaállítását teljes lélekkel kívánják és sürgetik, ha a többi factorok nem képesek velük megküzdeni és az ő véleményüket legyőzni s eredményre jutni: azon pillanathan megszűnt az abszolut rendszer; ha pedig ők nem tudnak eredményre jutni, az abszolut rendszer megmarad. Mi azt mondjuk akkor, hogy ők lépjenek le. Ezen lépés vagy le nem lépés nagyon fontos az egyes ember eljárásának megítélésére, de az eredményre nem tesz különbséget, mert ha lépnek, mások lépnek helyükbe, és lehet, olyanok, kik még annyit sem tesznek a közügyért, mint ők tenni akartak.

Az abszolut rendszer a valóságos alkotmányosságnak csak halálával, vagy is megszűntével tehet szolgálatot.

Nem bibelődve tehát személyekkel, szólok a tárgyhöz. (Halljuk.)

Igen nehéz oly tanácskozásokat folytonos figyelemmel kísérni, melyekben a tanácskozók nem tartják magukat szorosan a kitűzött tárgyhöz. (Derűtlenség.)

Igen nehéz a czáfolatok tömkelegébe bocsátkozni, midőn a mondottak nagy része nem szorosan a tárgyra vonatkozik, hanem más analog, vagy néha nem is analog tárgyakra is kiterjeszkedik.

A kérdés, mely a tulajdonképi vitaközös tárgyat képezi, igen egyszerű. — T. barátom, Tisza Kálmán is, én is, azt mondottuk, hogy minket a leirat nem nyugtat meg. Ez tehát sem mi köztünk, sem, úgy látszik, a ház tagjai közt vitaközös tárgya nem volt, mert én nem hallottam szót, mely azt mondotta volna, hogy valakit megnyugtattam. — T. barátom is feliratot indítványozott, én is feliratot indítványoztam. T. barátom kijelentette, hogy ő szorosan ragaszkodik mindazokhoz, miket eddigi feliratainkban a jogfolytonosságra nézve kimondottunk; ugyanazt kijelentettem én is.

Mi tehát a végső pont, mely a két indítvány közt különbséget tesz? Tisza Kálmán képv. társam azt mondotta, hogy addig, míg az alkotmány tetteleg helyreállitva nem lesz, még bizottságilag sem haladhatunk, s ennélfogva azt kívánta, hogy a 67-es bizottság se folytassa tovább működését. Én meg azt mondottam, hogy tartassék fenn továbbra is a képviselőháznak azon határozata, melylyel a 67-es bizottságot megbizta, hogy közös viszonyokból származott érdekek ügyében javaslatot készítsen, és a bizottság folytassa működését. Sem ő, sem én nem mondottunk sem többet, sem kevesebbet indítványunkban.

Ez a vitaközösnek valóságos tárgya, s ez az, a hol két fél egymással egyet nem ért. Ha végig tekintünk a közelebbi napok tanácskozásai menetén,

valójában senki sem kételkedik azon, hogy sokkal, igen sokkal több beszéd tartatott és érvek mondatnak el, melyek nem szorosan a kérdéshez tartoztak. Én ezt igen természetesnek találom. Régóta figyelemmel kísérvén, tapasztalásból tudom, miképpen szoktak eltérni a tanácskozások magától a vitaközös tárgytól. Hízen maga Cicero, a legnagyobb szónok is beszédközben mondá, hogy térjen a beszéd oda vissza, a honnan eltért.

Én igen természetesnek találom, hogy valamint egyesek, úgy testületek is ezen, hadd mondjam ki igazán, hibába gyakran esnek. Ennek az az oka, hogy mindenki állítása mellett érveket hoz fel, ezeket sokszor messzebből hozza, s nem magából a tárgyból meríti; a másik e messzebből hozott érvek felelővén, ismét más tárgyról vonja le okoskodását, a mire észreveszi magát, egészen más dologról beszél, mint a vita tárgyról. (Derűtlenség.) A jelen helyzetben tán nem tévedek, ha azt mondom, hogy még egy oka van a tanácskozás szétágazásának, s a felhozott érvek különféleségének. Ennek oka az: a kérdés, mely kettőnk közt a különbséget képezi, nagyon egyszerű, ha valaki szorosan a tárgyhöz tartja magát, érdekesen alig tudna 10 perczig beszélni, a tárgy egy pár szónoklattal ki volna merítve, s a tovább-beszélés érdektelen.

Most azonban a keblek tele vannak keserűséggel, azon keserűséggel, melyet kívánalmainknak újabb megtagadása fokozott; a tulajdonképeni kérdésen tért nem találnak, s attól messze elmenve, máshonnan is szednek érveket és alkalmat, hogy a keserűséget kiöntsék.

Nem fogom előadásomban én is elkövetni azt, a mit én magam nem helyeslek; nem bocsátkozom tehát részletes czáfolatába az indítvány ellen felhozott érveknek, s nem tartom szükségesnek az indítványomat pártolók érveinek minden egyes tételét védeni és újabban támogatni. Nem teszem pedig azt, mert bigyja el a ház, hogy akár az eredményre, akár a közvéleményre, akár a haza javára nézve tökéletesen mindegy, ha egyik vagy másik szónok némely érve czáfolatlan marad, (Derűtlenség) kíváltk, mikor az argumentum messzebbre és más tárgyra is átmert, mint a miről tulajdonképen szó volt. Tartom tehát magamat szorosan a tárgyhöz, — megjegyezvén előre még azt, hogy én a következtetés vádját argumentumul felhozni nem akarom.

Vajmi kényes dolog az embereket, kivált a politikai téren, azonnal következtetlenséggel vádolni. Minden ember a maga meggyőződését azon motívumokból meríti, melyek ő reá hatnak.

És ha vagy más okok folytán, vagy bővebb megfontolás következtében meggyőződése változott, miért ne mondhasa ki változott meggyőződését, habár az eltér is előbbi véleményétől. Hiszen a politikai vitaközösnek főczél az, hogy egyik a másiknak nézetét megváltoztassa, s a politikai vitaközösnek kötelesség, hogy valóságos meggyőződésünket mondjuk ki, habár előbb másképp lettünk volna is meggyőződve. A politikai vélemény nem olyan, mint a magán-életben másnak adott szavunk vagy ígéretünk, melyet megtartani kötelességünk; a politikai meggyőződésnek szabadnak kell lennie, s azt előre lekötöni hiba.

Nem azzal támogatom tehát indítványomat, hogy a következtetés megkívánja hozott határozatunk fentartását; hanem azt mondom, hogy a mely okok indították a házat azon határozat hozatalára, ugyanazon okok támogatják most annak fentartását, mert ezen okoknak sem lényegét, sem erejét semmi azóta meg nem változtatta.

Egyik ellenvetés, mely indítványom ellen felhozott, az, hogy magát a jogfolytonosságot sértjük, ha működésünkben haladunk. Ez többek által mondatott, de ki nem fejtett, engem legalább ezen állítás valóságáról semmi meg nem győzött.

Ugyanis vegyük figyelembe a történeteket. Az országgyűlés kezdetén kiküldöttünk egy bizottságot, hogy az a közös érdekekből eredő viszonyokra nézve javaslatot készítsen; kiküldöttük ezt, ámbár alkotmányunk nem volt helyreállitva; tudtuk mi akkor is, hogy alkotmányunk teljes helyreállítása nélkül nem egyezkedhetünk, törvényt nem alkothattunk. Miért bíztuk meg tehát a bizottságot mind a mellett a javaslat készítésével? Azért, mert azt reméltük, hogy alkotmányunk rövid idő alatt teljesen vissza fog állitani, s az általunk ugyanakkor felirattal sürgetett jogfolytonosság tetteleg életbe lép, és mi alkotmányos helyzetünkben a már kész javaslatot vehetjük tanácskozás alá. Senkinek szándoka nem volt, senkinek eszébe nem jutott, hogy mi végleges egyezkedésekbe bocsátkozunk, habár az alkotmány helyre nem állitánk is, mert hiszen ez fonák eszme volna s ellenkeznék az alkotmányosság minden fogalmával s a háznak világosan kimondott határozataival.

*) A tárgyalmas miatt, mit az országgyűlési szónoklatok szolgálatnak, kénytelenek vagyunk egyéb cikkek közt a dec. 5-ki pesti levél közlését is elnapolni. Szerk.

Az alkotmány most sincsen helyreállítva, a jogfolytonosságot e kir. leirat sem léptette életbe: mi tehát újra és ismét követeljük és sürgetjük annak visszaállítását, és midőn ezt éppen oly határozottan, éppen oly erősen teszszük, mint eddig tettük, miben sérthetjük a jogfolytonosságot azáltal, ha a kiküldött bizottság munkálkodását fel nem függesztjük, én valóban nem látom. (Élénk tetszés jobbról.)

Csak egy okot hallottam említeni, mely legálább azokra nézve, kik azt hiszik, hogy lényegesen változott a helyzet a változatok a körülmények, némi fontossággal látszik birni, s ez azon ok, melyet t. barátom Ghiby Kálmán felhozott, ki azt mondotta, hogy Tisza Kálmán indítványának elfogadásával nem leszünk következtetlene a jelen országgyűlés eddigi eljárásához, mert ezen eljárásnak alapja kérelmeink teljesítésének reménye volt, ez alap megszűntével tehát következtetesen nem folytatható.

Itt a logica tiszta. Reméltük, hogy kérelmeink teljesítetnek, alkotmányunk visszaállítatik, — és ezen remény elenyészett, pedig azon remény volt alapja határozatunknak, tehát nem folytathatjuk munkálkodásunkat. Nincs e házban senki, t. ház, a ki bizton és határozottan azt merje állítani, hogy kérelmünk sikeres lesz, alkotmányunk minél előbb és rögtön fog visszaállítatni, hogy a jogfolytonosság tétleg ismét életbe lép e feliratunkra, melyet most tervezünk; hanem én annyira óhajtom az egész házzal együtt az alkotmány teljes, tökéletes helyreállítását, a jogfolytonosság tétleges életbe léptetését, hogy én nem merek, nem tudok e reményről végképp lemondani; hiszen ezen remény mindenünk, ezt én nem fogom ellökni magamtól, legyen e remény sugara bármily gyenge; én önmagam sem saját keblemben, sem másokéban azt előlni nem fogom. (Helyeslés.)

Fontolja meg a t. ház azon rémületes hatást, melyet az országban előidézne az, ha a képv. ház, a nemzetnek választott képviselői nem szónoklatokban, hanem határozatok által mondanák ki azt: mi a jelen országgyűlés kezdetén mindennek előtt feliratunk által sürgettük felfüggesztett alkotmányunk visszaállítását. Reméltük: hogy feliratunknak sikere leend, alkotmányunk tétleg vissza fog állítatni s becsületes kiegyenlítés jöhet létre; e reményben választottunk saját keblünkkel egy bizottságot, mely javaslatot készítsen a közös érdekekből eredő viszonyokra nézve. De most eltiltottunk ezen általunk kinevezett választott küldöttséget munkájának folytatásától, mert elenyészett minden remény alkotmányunk visszaállítására. (Éljenezés a jobb oldalon, s helyeslés.)

Nem festem ezen képet t. ház, csak azt mondom, hogy ha a ház ezt kimondaná, ha e remény is elragadtatnék tőlünk, vagy mi ragadnók el ezt a nép kebléből, csak e két alternatíva van: egyik a végtelen szenvedés; a másikat nem nevezem meg, mert a felett a testület nincsen hivatva tanácskozni; e testület, mely a sanctio pragmatica és a törvények alapján áll, más után, mint törvényesen, nem tanácskozhatik. (Éljenezés, helyeslés.)

Csak azt jegyzem meg, hogy a második alternatíva is végtelen szenvedésekkel járna, és igen könnyen következhetne belőle a föltámadás nélküli halál. Ne tegyünk tehát le a reményről végképp, és mig reményünk van, addig tartunk fenn azon határozatot, melyet e reményre alapítottunk. Hisz jól jegyzé meg Vay Lajos báró, t. barátom, hogy maga a másik fél is reménnyel biztatja magát e részben, mert maga az indítványozó Tisza Kálmán, t. barátom feliratában azt kívánja kimondatni, hogy kérelemmel járulunk ő Felsége elébe az iránt, hogy ismételtén kijelentett kérelmeink értelmében hazánk alkotmányát egész teljességében visszaállítani méltóztatassék. Ha minden remény elenyészett volna, nem járult volna jobban kérelemmel hozzá, nem sürgette volna kérelemképen ismételtén. Jele tehát, hogy itt is az történt, mi az életben mindennapi dolog; a legrosszabb körülmények között hányszor mondja az egyes ember is: „Semmi reményem többé”, és ha higgadtan keblébe tekint, ott találja a remény utolsó, csillámló sugarát.

Szerencsétlen csak az, ki ez utolsó, csillámló sugarat ápolni nem tudja, vagy éppen elfojtja azt. (Helyeslés.) Nem szölok, t. ház! e részben bővebben; hiszen bűn volna a bővebben kifejtett tárgyat újra és újra csépelni vagy rostálni. — Indítványom második pontjáról szölok, hol én azt mondom, hogy miután a királyi leirat pontjait, a melyek az ugynevezett közös ügyekre vonatkoznak, jelenleg ugysem tárgyalhatjuk, mondjuk meg ő Felségének, hogy akkor fogjuk azt tárgyalni, a mikor a többi, azon munkát t. i., mely arról készülni fog.

Hogy mikor fogja tárgyalni a ház e munkát, a háztól függ; hanem hogy attól elkülönítve a leirat ezen részét külön tárgyalni nem lehet, azt hiszem, mindenki belátja, és én e részben azon képviselők okoskodásában nem tudok eligazodni, kik még azt sem akarják, hogy a javaslat készítésére kiküldött bizottság folytassa munkáját, és mégis belementek tárgyalásába azon pontoknak, melyek a javaslatban foglaltak. (Élénk helyeslés.)

Egy dolgot szó nélkül nem hagyhatok. Tényeket mondok el, egyszerűen, szárazon, a mint történtek. A jelen országgyűlést összeívtá ő Felsége. Hisz-e a t. ház, hogy akkor az ország közvéleményének két óhaja, két fővágya volt: az al-

kotmány visszaállítása és a becsületes kiegyezkedés? (Ugy van, igaz!) Ezen alapon összeíjt az országgyűlés, nem szorosan alkotmányos törvények szerint, mert itt-ott volt hiány; összeíjt mégis, hogy e két cél elérésére működhessek.

A ház többsége és az egész országgyűlés alkotmányunk visszaállítását feliratában sürgette, és egyszersmind egy bizottságot választott 67 tagból állót, mely a közös érdekekből származott viszonyokra nézve egy a célnak megfelelő javaslatot készítsen, fentartva az ország alkotmányos önállóságát és függetlenségét. A ház e bizottságot kiküldötte, a bizottság működését elkezdette, és mivel 67 embernek ily nagytöbbségű tárgyban javaslatot készíteni kissé nehéz és késedelmes volna: 15 tagot bízott meg, hogy ezek készítsenek javaslatot a főelvekre nézve.

E 15-ös bizottság működésének alapja az volt, mit e háznak határozata, sőt már az 1848-iki törvény is elismert, hogy léteznek oly viszonyok, melyek Magyarországot és az ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokat közösen érdeklik; kötelessége volt oly javaslatot készíteni, melyet saját meggyőződése szerint legcélszerűbbnek velt. Teljesítette e kötelességét a bizottság, javaslatba hozta, mit legbensőbb meggyőződése szerint legjobbnak velt, becsülettel egyebet nem tehetett. (Élénk helyeslés jobbról.)

Lehet, hogy a bizottság tévedett, lehet, hogy javaslatja nem célszerűtől foglalt magában, lehet, hogy valamely pontban messzebb ment, mint a t. ház talán óhajtaná. De kérem, megalkudott-e a bizottság valakivel; végleges határozatot hozott-e, nem olyan javaslat e ez, melyet 67 embernek még át kell vizsgálni és megállapítani, mely fölött aztán a t. ház keblében a ház fog határozni, és azt fogja kimondani, vajlon helyes-e vagy nem helyes a mű?

Nem volt váratlan előttem, hogy a mi véleményünk itt-ott, egyik-másik pontra nézve lényeges vélemény-eltérésre, sőt ellenzésre is talált; nem is szeretném, ha valamely nagyobb fontosságu tárgy bővebb, szigorubb megvitatás nélkül valaha törvényvé válhatnék; erre, mondom, el voltam készülve. Azt is lehetők tartottam, hogy az ellenzés, hogy a különböző nézet élesen fog nyilvánulni; hanem egy váratlan volt előttem s ez az: hogy a 15-ös bizottság többsége azzal vádoltatik, hogy az ország alkotmányos jogait és függetlenségét feláldozza, azzal vádoltatik, hogy miután a hatalom nem akarja alkotmányunkat visszaadni, a bizottság átadja alkotmányunk lényegét, hogy annak aprólékait tartassák meg; vádoltatik nyilvánosan a ház és az ország színe előtt általános kifejezésekben, alapos motiváció nélkül, szigorúan és élesen; de ha ez azon képviselőknek véleménye, ám emeljenek vádat, én e jogukat nem támadom meg, azon tiszteletnél fogva, melylyel a vélemények szabadságát sértetlenül fentartom.

A méltányosság ugyan azt kívánja volna, hogy e vádak, a melyeknél szigorubb, élesebb alig lehet valamire kimondani, ne akkor mondassanak ki, mikor az a tárgy tanácskozás alá nem jöhet, mikor a javaslat a ház előtt nem fekszik, tárgyalás alá nem vétethetik, s ennél fogva a javaslatkészítők nem fejthetik ki okaikat, nem cizfolhatják az egész általánosságban odatett éies vádak. (Hosszas éljenezés.) Ez uraim, nem méltányosság; annak idejében, ha e tárgy eléjő, ha majd nemcsak azon töredékekről lehet szó, miket a királyi rescriptum megemlít, hanem tüzetesen tárgyalatik az egész javaslat, akkor lesz a mi feladatunk felvilágosítani a házat, elmondani okainkat; a ház feladata pedig lesz a felett határozni. Kérem, méltányos-e az, hogy azon férfiak, kik kötelességüket vélték teljesíteni, midőn a ház bizalma által, melyet nem kerestek, de hálával fogadtak, megválasztva, jáltak el nehéz megbízatásukban, oda állítanak, — nem mondom a közvélemény, hanem a közönség elébe, — azon megbélyegzéssel: ime! ezek azon emberek, kik javaslatukkal az ország dolgait, törvényeit, törvényes függetlenségét és alkotmányát eljátszódták s az alkotmány foszlányáért az ország legszebb jogait odaadták.

Méltányos-e az, hogy az egyik szónok, Csánády ur, nem egyedül a véleményt támadja meg, hanem engem meg is nevezve, méltatlan vádját nevezve, személyemhez kötve adja elé! (Élénk megdöbben.) Ő engem e bűnnel és következtetéssel vádol. — Nem rovom meg érette; tegye meggyőződése szerint, és ha azt hiszi, hogy ő ezáltal a haza javát mozdítja elő; ha azt hiszi, hogy ő azon nézeteknek, a melyeket ő a házra nézve boldogítónak tart, nagyobb súlyt szerez azáltal: ám tegye, tűrni fogom; nem, mintha érzéketlen volnék; nem, mintha érzékebbel fogadnék el oly szemrehányásokat, a melyeket méltatlanoknak talállok; hanem tűrni fogom azért, mert 40 évi politikai életemben megtanultam a türelmet, megtanultam azt, hogy a ki életét a hazának szenteli, annak nem szabad saját személyét, személyes érzelmeit a haza ügye mellett tekintetbe venni; első a köztűgy, s az elöl a személynek háttérbe kell vonulnia. (A jobb oldali képviselők lelkes és hosszas éljenezése törnek ki.) Sajnálatom mondom, hogy lefolyt tanácskozásainkat, ha ki a lapokban figyelemmel olvassa, nem lesznek az olvasóra azon jótékony hatással, a melyet mindenki érez, ha két egymással szemben álló politikai párt a maga véleményét higgadtan megvi-

tatja s az igazságot kideríteni igyekszik; de meg lehet, hogy csalódom, bocsánatot kérek, ha csalódom; tán több keserűség színe ömlik el az eddigi tanácskozásaink, mint a mi éppen a jelen helyzetben hasznos lehet, — és ha idegen olvassa ezt, nem fogja e azt mondani: ime, egy országunk képviselői érzik és mondják, hogy a veszély közel van; érzik és tudják, hogy a veszélylyel, bármely oldalról jöjön, szembeszállniok kell, és ezen férfiak első tanácskozásaikban nem arra törekcsenek, hogy bigdadt eljárással a veszélyt elhárítsák; nem arra, hogy vállvetve igyekezzenek, ha kell, annak ellenállni; hanem egymást bántják, egymást rontják, s elfeledik azt, hogy jöhet idő, midőn egymás mellett kell állniok s egy tárgyért kell küzdeniök.

Madarász t. képviselő ur előadásában egy fordulat jön elő, mely engem valóban meglepett, azért, mert ugy látom, hogy a datumban van a dolog elhibázva. T. képvis. ur oly nehezen várja már velünk együtt a felelős miniszterium helyreállítását, s oly mélyen érzi, hogy az abszolút kormány ellen mind az általa, mind az általunk elmondott vádak és panaszok sikertelenek, hogy most előlegesen nem levén felelős miniszterium, a másik pártnak teszi mindazon szemrehányásokat, melyeket constitutionális országban a felelős miniszteriumnak tesznek. (Derűtlenség.)

Szemünkre veti, hogy többségünkkel semmit sem voltunk képesek keresztülvinni. Nem untatom a házat beszéde ezen részének felolvasásával. Kérem a t. képviselő urat: mi voltunk-e a korona tanácsosai? mi képviseltük-e annak eljárását, elveit, nézeteit; nem voltunk-e mi épp ugy, mint ő vagy akárki a kormány ezen eljárása ellen? Nem képeztünk-e mi a kormány ellen ellenzéket. Vagy azért, mert többségben voltunk, volt-e hatalmuk a fejedelem akaratát megváltoztatni?

Elmulasztottunk-e valamit abban, hogy a fejedelem akaratát a mi ügyünkre kedvezőleg nyergjük meg; elmulasztottunk-e valamit az ország jogai védelmében? A fejedelem akaratának egy tagadó nyilatkozata elég volt törekvésünket megghisítani. Ezen tagadó válasz megérkezett, és kérem: mi vagyunk-e okai, mi feleljünk-e mindezekért?

Még egy lelkiismeretes kérdést intézek a tisztelt képvis. urhoz; azt, hogy vajlon lelke mélyében meg van-e győződve arról, hogy a mit mi ki nem tudtunk viinni, ha az ő politikája lett volna többségben, kivitte volna-e azt?

Eddigi tanácskozásainkban oly sokszor történt hivatkozás a közvéleményre, hogy valóban ösztöndzvetve érzem magamat, igénytelen nézetemet erre nézve röviden elmondani. (Halljuk.) A közvélemény nagyhatalom, oly nagyhatalom, melynek állandóul más hatalom ellent nem állhat. Ezt mindenki tudja, és én épp ugy, mint mások, arról meg vagyok győződve. Hanem én mindig a legnehezebb feladatnak tartom, megtudni, mi a valóságos közvélemény, A magán életben azokkal élünk, társalgunk, azok rendesen intim barátaink, kik körülbelül politikánk főbb elveire nézve hozzáink hasonló téreü állanak; ezeket halljuk, ezekkel beszélünk és a magunk nézeteit ezektől reprodukálva látjuk. Tapasztalta e valaki a t. képviselők között valaha — nem kétem, igen sokan tapasztalták — az 1848 előtti időkben a választásoknál, midőn a választások felkiáltással történtek, hogy ő példánul oly ponton állott akár a főispán közelében, akár máshol, hol az egyik párt emberei állottak tömegesen, s a kiáltásokból meg volt győződve, hogy nincs is más hang, mint a melyet ő hallott, például Péterre, és később kistilt, hogy Pálé volt a többség, mert a hangok, melyek közelében voltak, annyira eltompították hallérzékeit (helyeslés, derűtlenség), hogy a többi hangnak csak larmáját hallotta, de articulációját nem értette (tetszés).

Igy vagyunk, kérem, gyakran a közvélemény nyel is. Megesztődnek azon ember, hogy e vagy ama tárgy felett nincs is más politikai vélemény, mert én mást nem hallok; de ha másik körbe megyünk, elbámulunk, hogy az emberek mily más-ként vélekednek, s ha messzebb megyünk, még inkább. Tehát az a legnehezebb feladat: a valóságos közvéleményt megismerni.

A másik, a mit meg akarok jegyezni, az, hogy én a közvéleményt soha sem tekintetem olyannak, a mely minden apróságokra nézve mindjárt határozottan kimondja nézetét. A mit a közvélemény ér-zete, a mit az igazság érzete az emberek keblébe öntött és nekik parancsol: ebből alakul a közvélemény szilárdan, megvesztegethetlenül és ez is mindig csak a főkérdésekre vonatkozik. Azt mondja valaki, hogy a közvéleményt nem csinálunk, hanem követünk kell. Igaz ez a közvélemény azon részére nézve, a mely a közvélemény érzetéből, az igazság érzetéből származik. És ezzel ellenkezni nem lehet, és ezt csinálni sem lehet, hanem csak egyes részletekre, egyes kérdésekre nézve.

Ugyan kérem: hogyan születik a közvélemény, ha nem csinálják. Azt mondják, hogy a journal a közvélemény hatalmas eszköze. Az újság-szerkesztők falura járva megkérdeik-e az embereket, hogy mi a véleményük, s ebből vonják-e le a közvéleményt? Nem! hanem az újság-szerkesztők és dolgozótársaik jól kigondolt eszméiket leteszik lapjaikba, azt mások átveszik, s midőn így csinálják a közvéleményt, azt egyszersmind ki is jelentik.

Mondják, hogy a házak nem kell a közvéleményt csinálni, hanem azt követni. Engedelmet kérek, minden részletekben a ház is hivatva van,

hogy a közvéleménynek irányt adjon és azt tisztázza. (Helyes.)

Hallottam és a választási adomák közé tartozik — ezen országgyűlés kezdetén, hogy egy választókörzésben fellépett egy kevésbé művelt polgár ember egy másik, műveltebb ellenében s nagy pártja volt. A legnagyobb érv, melyet maga felett felhozott és másoknak is felhoztak, az volt, hogy ez a mi sorsunkbeli, s mivel néplünkbeli való, tudja legjobban, mi fáj nekünk, ezt küldjük az országgyűlésre. És ez nagyon hatott; mig egy másik, ugyancsak a nép közül azon észrevételt tette: igaz, hogy ez legjobban tudja, hogy mi fáj nekünk, mert velünk érzi a bajt; hanem az a baj, hogy nem tudja elmondani, hogyan kell segíteni a bajon. Válasz-szanak tehát olyant, ki ezt tudja és mi majd megmondjuk neki, hogy mi fáj nekünk. (Derűtlenség, helyeslés.)

A közvélemény e részletekben csak egy képes magát orientálni, ha a tárgy azok által, kik abban jártasabbak, kifejtetik és megvitatatik, és én éppen azért azon nézetet sem osztom, hogy a közvéleménynek kell megelőzni a mi működésünket. Engedelmet kérek, annak ezzel karöltve kell járnia, s a mi működésünknek figyelmeztetni kell a közvéleményt azon pontokra, melyek általánosak, kétségbevonhatlanok és tiszták; azon pontokra pedig, melyek részletekre vonatkoznak, ezekre nézve bizony nekünk működünk kell, s vitatkozások által szűksé tisztaba hozni e közvéleményt.

Egyébiránt melyik részen legyen a közvélemény e pillanatban, én azt nem kutatom. A most fennforgó kérdésre nézve, hogy működjék-e tovább a 67-es bizottság, a közvélemény nem is nyilatkozott és nincs is magával az iránt tisztában, és azt hiszem, hogy magát ezen kérdést korántsem fogja oly fontosnak tartani, mint azt mi itt tartani látszunk. Magyarország közvéleményéről kettőt tartok bizonyosnak. Egyike az, hogy az alkotmány teljes, tökéletes visszaállítását óhajtja; a másik, hogy óhajtja a becsületes kibékülést, a becsületes kiegyenlítést, az ország jogainak, függetlenségének, önállásának fenntartása mellett. (Általános helyeslés.) E két pont tisztán áll előttem. A többi egyes pontokra nézve azt hiszem, a közvélemény sem nem alakult, sem egyhamar alakulni nem fog. E két pontra nézve felteszem, hogy e házban nincs véleménykülönbség, mert valamennyien vissza akarjuk állítatni az alkotmányt teljes épségében, valamennyien óhajtjuk a becsületes kiegyenlítést, az ország jogainak, függetlenségének fenntartásával.

E szerint tehát a közvélemény mindegyik mellett van. (Helyeslés.) Nem szölok többet. (Halljuk.) Hü maradok azon állításomhoz, hogy nem akarom, nem fogom az egyes állításokat, melyek indítványom ellen felhozattak, elcsúszni és szélesedni és csak azon rövid szóval fejezem: Ő előadásomat — mert feleslegesnek látom elmondani, hogy saját indítványomat pártolom — a hol politikai élet van, a hol politikai nézetek merülnek fel, minél nehezebb a helyzet, minél fontosabb az ügy, annál szükségesebbek a politikai pártok.

Álljunk tehát egymás ellenében, mint politikai pártok, küzdjünk egyúással a bigdadt megfontolás minden fegyvereivel; de a szenvedélyesség és keserűség fegyverét ne használjuk, mert szenvedélyesség és keserűség egymás között félreértésekre vezet, a félreértések pedig növelik a szenvedélyességet és keserűséget. (Általános éljenezés.)

Hilibi Gál János beszéde

(a képviselőház dec. 5-iki ülésében.)

T. ház! Ha a vitatkozás be nem fejeztetik, bátor vagyok én is véleményemet kifejezni. Mindenekelőtt t. képviselőtársam és barátom Madarász József előadására bátor vagyok némi észrevételeket tenni. T. barátom kérdést intézett ezen országgyűlés majoritására, hogy mit eszközölt ki politikájával a haza alkotmányos állásának visszaállítására? Kicszköztölte-e, hogy azon tömlöczök megnyiljanak, melyekben ártatlan polgártársaink törvényes ítélet nélkül szenvednek? kicszköztölte-e, hogy azok, kik külföldön nyomorognak, visszajöjjenek a haza földjére lehajtani fejüket? El kell ismerünk, kétes a siker még eddigéig; de ha kimutatja t. képviselőtársam annak bizonyos voltát, hogy éppen azáltal fog hazánk alkotmánya helyreállítatni, ha e képviselőház megszűnik ezért működni; ha akkor fognak a tömlöczök ajtói megnyilni, és idegen földön szenvedő barátaink haza jöhetni, ha mi képviselők nem teszünk, nem kértünk, nem munkálunk: akkor igenis e többség, mely egyedül a haza javát tartja szem előtt, kész leend t. barátom zászlója alá állani. Mig ezen bizonyosságot ki nem mutatja, addig engedje, hogy kövessük eddigi nézeteinket.

Ezután engedje a t. képviselőház türelme, hogy a tanácskozások ily hosszas menete után is igénytelen nézeteimet kifejezhessen. Tenni fogom ezt különösen Erdély körülményeinek s érdekeinek szempontjából, mint egyik erdélyi képviselő, mint azon részből Magyarország megválasztott képviselő, ki egyszersmind azon meggyőződéssel vagyok e tereben, hogy nem csak bizonyos tárgyat szorított képviselő vagyok, mint a kormány rendelő, hanem Magyarországnak bármint törvényhozási tárgyára nézve jogom és kötelességem részt venni itt, hol egyedül van az erdélyi ré-

szeknek is legitim törvényhozása, és másutt 1848 óta jogosan nem volt s nem lehet.

Azonban most esztendeje Erdélyben mégis külön országgyűlés tartatván, megjelentünk ott, mert csak ezen föltétel alatt juthattunk hazánk e törvényhozó terembe. — Ott, éppen tegnap egy éve, egy szemlét tartottam a felett, hogy 1848 óta a birodalom mit vesztett el azon értékből, melyet éppen a birodalmi kormány hivatali uton számított volt ki. Bocsássanak meg önök, t. képviselőtársaim, és áldozzanak egy kevés gyémánt, ha én ma, éppen egy év leteltével, a számítását a lefolyt évről folytatva önök elébe terjesztem.

A pénzügyminisztérium azon kimutatásai szerint, melyeket az országos pénzügyigazgatóságokhoz időnkint megküldeni szokott, 1856-ban — mikor még Lombardia is a birodalomhoz tartozott — az egész birodalom katastrális értéke föl volt számítva 10,015,314,834 frtra conv. pénzben. Ezen összegben az akkor kerekesszámmal az akkor oly sokképpen megesonkítva volt Magyarország 1812 millió frtra, Horvátország és Szlavonia kerekesszámmal 170 millió frtra, a Bánság és Vojvodina 436 millió frtra, Erdély 239 millió forint, Lombardia pedig 1054,772,666 forint volt számítva. E tiz milliárdnyi értékét a birodalomnak a birodalmi kormányfőnek nézetei szerint terhelte 1848-ban csakis azon mintegy ezer milliárdnyi államadósság, mely már akkor megvolt, és így kilencz milliárdnyi érték tisztán állott.

Azóta tavalyig az államadósságok összege, ideértve az urbéri kárpótlási összeget is, 3,150 millióig hágott és elvesztve volt a birodalom egyik drága gyöngye: Lombardia, melynek értéke ezer millió fölül; következéské az 1848-ban megvolt kilencz milliárdnyi tiszta érték 1865-dik év végeig két harmadára szállott. Az azóta lefolyt egy év alatt pedig elveszett a velencei terület is, melynek értékét ugyanazon kimutatás 674,573,089 conv. forint, s az államadósság, odaértve az urbéri kárpótlást és az új papírpénzt is, kerekesszámmal mintegy 3,500 millióra hágott s következéské az 1848-ban tisztán állott kilencz milliárd értékből több oda van négyenél, és esztendő alatt, az 1865-ik év végével még megmaradt hat milliárd tiszta értékből több vesztett el egy hatodánál; az eredeti brutto tiz milliárdból pedig a jelenre alig maradt fen tisztán fele.

Ez a következtetése az osztrák államférfiak azon traditionalis politikájának, melyszerint a trónt és birodalmat elvesztettnek hiszik, ha Magyarország fölött az annak függetlenségét és önállóságot biztosító alapszerződések s törvények ellenére uralmat nem gyakorolnak. Századok óta folytatott a kísérlet ellentétben halakkal és több kevesebb rejtélyel; de 1848 óta nyíltan lépett fel. — Erdély vala azon tér, hol működéseit leginkább látta, nem válogatva a politikátlan és erkölcstelen eszközökben.

Rablás és gyilkolások közt uszította egymás ellenbe Erdély lakóit; tárogató romok és családok gyászemlékei tartják fenn ma is azon rendezer nyomait, mely Austriát Magyarország romjain felépíteni megkísérelte.

Midőn egy alkotmányosság idejében már megértnek vélte munkáját a végre, hogy Magyarország szétdarabolatása formulázassék: Erdélynek 1863-ban a törvényekkel ellenkező, de céljaira kiszámított, octroyált szabályokkal országgyűlést hirdetett. És hogy Erdély minden nemzetiségei, bár töredékenként megtagadják hazánkat: az egy Magyarország s a tervelt egyöntetű Austriát, s annak törvényhozásába beleolvadjanak: nem vonakodott kísérleteit és üldözéseit kiterjeszteni a vallás szentélyeig, melynek egyik főpapját oltárától fosztotta meg azért, hogy az igazságot, a törvényt, a kölcsönös szerződéseket, az eskü szentségét nem akarta Baal oltárára a bolocautum-ként simoniacus bűnmerénnyel hozni, s annak kinzó beljébe végmegégésre bedobni főpapságának díja gyanánt. (Közhelyeslés.)

Ugy tesszik, tisztelt képviselőház! hogy a mostani korban élők szerfelett átengedték magukat azon impressió hatásának, melyet mindnyájunkra az ifjúságunk éveiben élvezett folytonos béke tett. Az államadósságoknak a béke éveiben felhalmozásakor a számításból kifejejtették, hogy ezen terhek hordozására s visszafizetésére készült szép tervek egy háboru által összedőlnek, s azon adósságok mennyire fogják nehezíteni a háboru esetre való költségeket is. Hazánk alkotmányos önállóságát alapszerződések és törvények biztosították; megvédte az a multban a birodalom, és a sanctio pragmatikának életet adott; belügyeinek az igazság postulatuma szerinti átalakulását az 1848-diki törvények meghatározták. Ugyanazon 1848-iki törvények a kormányzás módját oly módon alakították által, mely még eddigéllel a mivel világ minden államaiban a legközközlésesebbnek mutatkozott a végre: hogy az ország beljében a törvényes rend, a szabadsággal összhangzásban és a kül-ellenesség ellen a védelem lehetővé legyen. Ezen kormányzás alá helyezte a törvényt az eddigi kancellári rendszer alatt némileg divergált Erdélyt is, mint olyant, mely azelőtt is a magyar korona tartománya volt.

És mintha egy örök béke időt engedne adag, míg talán az országok életére és jólétére egy parlamentarisz miniszteri kormányzásnál is jobb

rendszer találta fel: a helyett, hogy ezen kész organismus felhasználott volna a trónnak legitim alapon biztosítására, a nemzet jólétére és védelmi erejének kifejtésére: centrifugális erők hozattak mozgásba, melyeknek felizgott működéseik, ha alapot nyerhetnének, egy kiszámíthatatlanul hosszú béke kellene, hogy felosztó erejüket elvesztették, és ismét összehangozzanak. Mindig azon meggyőződésben voltam, hogy a nemzetiségi izgalmak sem a megcsontított Magyarországon, sem az erdélyi részeken nem önként, nem az elemek természetes munkaságánál fogva, nem is a jogait minden nemzetiségekkel megosztó magyar elem túlhatalmaskodása miatt keletkeztek, hanem csinálták az osztrák államférfiak Magyarország alkotmányos önállóságának elnyomása végett.

De egyszerűsággal bittem azt is, ez lesz az ellentétli törekvéseknek ezen eszköze, mely leginkább fogja megfosztani magát éppen az osztrák birodalom integritásának veszélyeztetése által. — Hiszem továbbá, hogy megszünnék e baj utóférdalmi is, elenyészik a bizalmatlanság a különböző nemzetiségek közt, ha Magyarország legitim törvényhozásának már valaha módja leendő koronás király által szentesítendő törvényeket hozni és e törvények a haza különböző nemzetiségeit és érdekeit képviselő országgyűlésből kifolyó legitim kormány által, minék létrejöttével minden eddigi, nem a nemzetiségek javára, hanem mindnyájunk ellen célzó izgatások végképp megszűnnének, szintoly hiven végrehajthatnának; mely törvények hozatalában sem elnyomás, sem kedvkeresése a nemzetiségeknek, hanem egyedül az igazság, melylyel irányukban tartozunk, lehet a vezérelv.

De van egy más veszélyes oldala ezen ellentétben történt nemzetiségi izgatásoknak. Jelen korunkban az államok egymástól elszigetelve nincsenek; ismeri bármelyiknek kormányát az on belbajt, melylyel egy másik állam vesződik, és ha e ponton megebezhető, azt igyekszik céljaira felhasználni. Azon erők, melyek Erdélyben Magyarország integritásának megdöntésére működésbe tettek, elég hiszem, hogy a külföld figyelmét kikerülték volna, és kérdem: lehetetlenség-e azon eset, melyben a birodalom fenállása iránt ellenségesen érző hatalmak oly módon szövetekezzenek, hogy annak díja Erdélynek Magyarországtól és az uralkodó háztól elszakasztása talán a Tiszáig, és egy más államömbözbe csatolattatása legyen.

Ha ez nem lehetetlen, ha ez talán megtörténhet a közel jövőben, ránk maradt, a jelen országgyűlés képviselőire, mindent, mit alkotmányos téren elkövethehetnek, sietőleg megtenni a végre, hogy ily eshetőség megakadályozva legyen.

A felolvasott két indítvány közül t. képviselőtársam Tisza Kálmáné a kiegyezkedés fonálát megszakasztja, mert lehetetlennek nyilvánítja az országgyűlés működésének tovább folytatását; Pest belvárosa érdeműs képviselőjének indítványa pedig szintegy sürgetőleg kiemeli hazánk alkotmányos állásának restitucióját, de a közös érdekekből folyó ügyek kiegyenlítése végett előmunkálatokat a ház határozatahoz képest tovább folytatandóknak rendeli.

Ha az első fogadnók el: ezen országgyűlés működése meg lenne szűnve, következéské az Erdély s Magyarország közti egyesítés végleges szervezése imét egy jövő bizonytalanságának lenne fentartva. És addig az e teremben egyesült, de külön kormányzott Erdélyt a külhatalmak számítása mindig jelen állásában fogná találni elunt kormányzásával azon burocratiának, melyet csaknem egészen azon kormány hagyott hátra, melynek elve Erdély elszakasztása, Magyarország szétdarabolása volt; melyben egy tetteg különálló tartománynak elszakasztása, és az e feletti alkudozások, miként a közlebről történtek is mutatják, a diplomatiának mindig könnyebben sikerülnek, mintha ugyanazon országnak szervezetéből egy részt kiszakasztani akarnának; és a különböző nemzetiségek közti vágyak és törekvések alkotmányos módon helyes utra nem tereltetvén, azokat az elszakítási tervnek valóítására használhatnák fel.

A jelen ausztriai kormány a mult kormányok által letett ezen bajt elhárítani időközben nem fogja; egy összebonyolodott tömkeleget vett ez kezébe, és úgy látszik, a multnak azon traditiójával, hogy az ausztriai államférfiaknak Magyarországot felletti uralkodni kell, még egészen szakítani nem tudott. Az, mi Magyarországot irányában történik, végelemzésben nem a mostani magyar kormány tagjaitól függ, hanem a döntő szavazat most is az osztrák államférfiaké. Helyesen jegyezte meg egyik t. képviselőtársam a mult szombati ülésben, hogy a hozzánk küldött leirat olyan, mintha két ellenkező irány hatása alatt két kéz írta volna; egyik a mi jónak látszik, a másik a mi rossznak látszik, írta volna bele; ily kizdemeiben Magyarország önállósága legitim elvének és az osztrák politika azon traditionalis törekvésének, hogy Magyarország ügyei felett végleg csakugyan ők határozzanak. Ily állásban Erdélyben a nemzetiségek széttagozó törekvései megszünni nem fognak; sőt, fájdalom, legközelebbi tények is mutatják, hogy annak ismétlésére, mi 1848 és 49. telén ott történt, alkalmat adni némely organumai az osztrák kormánynak nem vonakodának, ha azt feladatunkra bár a legszerencsétlenebb számításal alkalmasnak vélik.

Majdnem másfél százada telik, hogy elődeink a sanctio pragmatikát kötötték. Megkötése után rögtön megkezdődött a harc, és hazánk kölcsönös védelmi kötelessége a felségnek német örökös tartományait illetőleg nyugaton időnkint ujt meg ez; és ezen másfél század a sanctio pragmatica keletkezése óta csak két esetet mutat elő, melyben a harc keleten folyt, melyben az örökös tartományok ereje Magyarországot oltalmazta volna úgy, mint a III. Károly alatti második, és a József alatti háborúkban. Ugy látszik, események állanak előttünk, melyek nyugot felől az örökös tartományokra nézve még szükségesebbé teszik Magyarország védelmi erejét, mint eddig bármikor; de észak-keletről éppen oly elkerülhetlenné teszik, hogy a sláv autocrata nagyhatalom szomszédjába helyezett Magyarországot erejéhez járjónál meg más erő is.

E tekintetben is az igazság a legjobb politika: szövetséget kötött Magyarország királyi házával ezen kölcsönös védelem fölött, és oly sok sérelmei mellett is ezen szövetségnek, mely annak Magyarországot önállóságot biztosító ágán elkövetett, lehozta annak erejét az oly sok legitimitást elseperni törekvő jelen időre. A közlebről történetek láttatnak ugyan Austriának német elemét a birodalmon kívül eső nagy tömb felé vonzani; ezen vonzó erő fokozva fejtette ki a multban magának az ausztriai kormánynak folytonos törekvése a német császári korona visszaszerzése végett; elismerem e vonzó erő nagyságát, mely ha sikerülne, megfosztaná Magyarországot azon szövetségstől, mely a jelen viszonyok közt neki a multból felmaradt.

De tekintünk szét az örökös tartományokon: nem tiszta németek azok, hanem nagyon is vegyítve szlávokkal, még pedig olyanokkal, kiket sem vallásuk, sem az alkotmányos szabadság utáni vágyuk nem enged az északi szláv nagy tömb felé gravitálni azok után, melyek Lengyelországon mind valóság, mind alkotmányosság tekintetében elkövetettek és folytonosan követetnek el. Így most is ezen örökös tartományok legtermészetesebb szövetségeseink a nagy német és nagy szláv elem közepette.

T. képviselőház! Figyelemmel hallgattam azon nyilatkozatokat, melyek e tárgy feletti vitakozásunk közt mindkét részlől tettek. Egy vezéreszme vonul mindeniken át: hazánk alkotmányos állásának visszakívánása, és ezen alkotmányos állásban, melyben munkálkodhatik, fejlődhetik és áldozhat a nemzet ereje, az ellenkezőben pedig eltörpül, teljes ragaszkodás a Felség és áldozatkészség a trón megmentésére.

A különbség a két nézet közt csak a módra nézve van, melyen a cél elérhető: a vezéreszme egy minden nyilatkozatokban, melyek jobb és bal oldalról tettek; egy képzelt egységen és a külhatalmak sympathiáján velték előbb a trónt megszilárdíthatni; de sikertelenül. Átlátták e theoria sikertelenségét és úgy látszott, 1859 végével fordulópont állott elő, s más elv: a legitimitás elve, mely alapja volt a trónnak és ezen birodalom keletkezésének, állítatik fel annak megmentésére; de eseménynek kellett közbejőnnie; mely belátás, jóakaratu magyar államférfiaknak kellett hibáznia emberismeretükben, hogy a régi alap újból letétele oly osztrák államférfiak kezébe jusson, ki a birodalom főereje: Magyarország államjogi irányában éppen a legitimitást: maga a sanctio pragmatica által biztosított legitimitást ignorálja. Bukott e rendszer is; más, a jelen következtet be. — A külhatalmakkal béke, mely már 1859-ben meg volt törve, még inkább megzavarodott. A birodalom nagyhatalmi állása alátörpülve, maga a trón megingatva. Itt áll Magyarország képviselete ily zűgő általános vihar közepette, mely mindent megbontani indul meg; jelszava, vezéreszme most is az, mi mindig, mi századok alatt elődeinké, mi a dynastiát Magyarország trónjára helyezte és megtartotta: legitimitás és a szerződések, a törvények szentsége. És e jelszó nem egy párté, a nemzet képviselőié, az ország általánosán.

Ha még most is tömkeleg alakulhat vagy fenmaradhat, mely Magyarország megkoronázandó királyától e jelszót elzárja; ha a Felség a nemzet általános ragaszkodását annak alkotmányos állásában trónjának védelmére igénybe nem veszi; ha ezen alkotmányos állásunkat, melyben egyedül működhetünk, vissza nem adja: akkor itt Isten keze van, és mi egyebet nem tehetünk, csak egyet: teljesítjük kötelességünket hazánk alkotmánya és a trón iránt, akár legyen sikere, akár nem. Pártolom Pest belváros érdeműs követe indítványát.

Különfélék.

E folyó hó nyolczadikán kísértük ki az örök nyugalom helyére Gyulai Ferenczet. A boldogult felett t. Szász Gerő tartott imát, mely minden tekintetben méltó volt mind a jeles szónok s mind az elhunyt. Sajnáljuk, hogy lapunk szűk tere nem engedi a könnyörgést közölhetni, mint egyik szép emléket az elhunyt iránti kegyeletnek. A nemzeti színház énekkarának búcsu-dala után a koporsót az elhunyt pályatársai vitték faklyák között a színházig, hol Beresényi Béla búcsuztatá el a boldogultat azon intézetből, melynek jó és rossz napjaiban egyaránt bive volt. Innét a ref. kolozsokára gyász-induló mellett ért ki a köztemetőbe.

a menet, mely legkevesebb 5—6000 emberből állott. A koporsót koszorúk díszíték, melyeket az elhunyt pályatársainak kegyeleto ültözött oda. Nagyobb temetést régen nem látott ennél Kolozsvár, hol bizonyára örökké élni fog Gyulainak emléke mind azok között, kik barátai lesznek nemzeti színházunknak.

(Necrolog.) Gyulai Antonia, Földési Sándorné, a maga és övéi, nemkülönböztetve testvére, Gyulai Pál nevében sajtó kebellet, fájó szívvel jelenti, hogy forrón szeretett testvére, Gyulai Ferencz, életének 49-dik évében, f. hó 6-kán, estvél 10 órakor, lassan emésztő szenvedés után, egy jobb életre szenderült. A pálya, melyen a meghodogult legjobb tehetségeivel szolgált, benne azt vesztette el, ki valódi hivatással lépett zászlója alá. És a pálya, melyen munkált, az volt, mely a szépnek, jónak, nemesnek épít oltárt a költészet és a művészet eszközeivel. — szép pálya, de nehéz; mert benne mindenki nyer, csak a ti rajta kizd, annak maradnak tövisai: az önmegtartadás, a lemondás és nélkülözés. — Ez volt sorsa a meghodogultnak is; de ő hiven szolgált s öröm és fájdalomban rendíthetetlen támasza volt az ügynek, melyet lángolón szeretett; s melyet, mint a vitéz harcos, csak elesve hagyott el. — Sokáig fogják alkotásai megőrizni emlékeztet a jobbák szívében; nemes szíve, mielőtt lelke és a szeretet, melylyel mindenki iránt viseltetett: övéi és megszámlálhatatlan barátai és tisztelői előtt sokáig lesznek elfeledhetetlenek. Nyugodjanak békével a sokat zaklatott porok!

*(Necrolog.) Lázár Sándor, erdélyi kir. főkörmányszéki tanácsos, maga és gyermekei: Lázár Iren, Folyovics Sándorné és Lázár Aurél, egy távol levő Fritsch Gusztáv és Fritsch Luiza, Maurer Gyuláné, valamint özvegy Kalmár Józsefné nevében bátoros szívvel jelenti, hogy forrón és bensőleg szeretett nője, Fritsch Johanna, a gyöngéden szerető jó anya és testvér, illetőleg unokahúg, folyó évi december 6-kán, d. e. 11 órakor, élete 41-dik, boldog házassága 21-dik évében, hosszas szenvedés után egy jobb léte átszenderült. Mint a szél a vészterhelte felhőt most el-majd ismét visszahajtja a remegő táj fölé: úgy borongott e ház felett hónapok óta a megrázó esemény fenyegető előérezése; készültünk rá s mégis készületlenül lepett meg... Könyveink megáradnak, szívtünk reszket a fájdalomtól, de meg kell nyugodnunk Isten szent végzésén... Birtuk őt, szemeit mi fogtuk be, végőrájában vele imádkozánk... Ó fájdalom! hivatását igen korán betöltötte: szeretett, boldogított s Istenben bízva nyugodott el. Béke poraira!

* E f. hó 20 kán Velis Kelemen, fiatal hegedű művészünk, hangversenyt rendezend a nemzeti színházban. Közönségünk eléggé ismeri már, hisz pár alkalommal olyan előnyösen mutatta be magát, hogy semmi kétségünk, ez uttal is teljes sikert vivand ki.

* Az unit. collegium ifjúsága e folyó hó 9-kén saját önképző egylete javára előadást tartott.

* Reményi Ede e folyó hó 16-kán Brassóban fog hangversenyezni, miután Háromszéket keresztülutazta.

* Brassóban a cholera végképpen megszűnt, a mint az odaváló lap írja.

* Gyula-Fehérvárról panaszkodik néhány színház látogató, hogy Nagy Mihálynak ott működő színtársulata nem részesül elég pártfogásban, pedig a társulat több jó tagot számlál. A közönség jobb napokkal vigasztalja Thália vándorait, a kik biznak is ebben.

Politikai hírek.

Austria. A „Mährische Corr.“ a következőket írja: „Azt tapasztaljuk, hogy daczára azon feszült viszonyoknak, melyek a bécsi és pétervári udvarok közt léteznek, diplomatiái szakítás még nem várható. Az orosz készüldések csupán egy Bécsbe indított orosz jegyzék támogatására tételenek, mely a következő pontokat tartalmazza: a) Goluchowski visszahívatása; b) határozott elnyomása a jelenlegi lengyel agitációknak; c) megadni a rutheneknek mindent, mit a lengyelek birnak. Tudjuk, hogy Austriának ezen követeléseket viszsza kell utasítania, s addig, míg a körülmények tényekké nem fejlődnek, legfeljebb is Stackelberg visszahívására szorítkozni. Oly szakadás, mely háboruhoz vezethetne, még igen messze van.“

Lembergől a „Telegraf“ azon tudósítást kapta, hogy „Oroszországból egész sereg ügynök küldetett Gácsországra a ruthen elem felizgatása végett. Némely lapok azon tudósítása, hogy a lengberi és krakói hatóságok köriratot bocsátottak az Orosz- és Poroszországból jövő idegenekre, igaz, de ez inkább az orosz, mint a lengyel izgatókra vonatkozik.

Olaszország. Florenz, novemb. 30. Az „Italie“ azt állítja: a pápa obáját nyilvánította, „Vegyezzit látni, hogy vele az egyházi ügyek, különösen az egyházmegyék korlátozása s a megürlt püspöki székek betöltése iránt értekeznek.

December 8-ára van kitűzve a pápai consistorium, melyben IX. Pius egy új allocutio által tudatni fogná a világgal, mily jövőt szándokol szerezni magának a pápaság.

Németország. A „Norddeutsche Allg. Ztg.” következikot írja: „Hogy Lengyelországban valóban létezik, bizonyos szempontból tekintve el nem tagadható, habár az ének vége nem éppen úgy fog hangzani, mint azt a lengyelek talán előre hiszik. Ők a lengyel kérdés alatt se többet se kevesebbet nem értenek, mint Lengyelország tőkletes helyreállítását, a mint az 1772-ben állt. Ezen fordulat-hoz azonban nem nagy reményünk lehet, főként ha tekintetbe vesszük, hogy a lengyel történelem fénykora még a középkorban esik, a hol az be is végződött. (?) Most már az előbbre haladt kormány-rendszer, melylyel Lengyelország lépést nem tart-hatott az, mely uralmát a népek felett kiterjesz-tette.”

Bismark első tette, a „P. L.” levelezője

szerint az lesz, hogy a bécsi kabinethez éles jegy-zéket fog intézni, melyben a prágai békeszerződés megsejtését azon igazságokból következteti, melye-ket a hannoveri exkírálly az osztrák kormány sze-meláttára a porosz területen üz.

Szerbia. A „Zukunft” belgrádi levelezője sikert óhajt a cretai keresztények küzdelmének, re-ményli, hogy a tél lefolytával valamelyik európai hatalom javukra befolyand, mert „ők a szabadság szent ügye és nemzetiségükért ontják vértüket és e-küzdelem a szerbek helyzetére is befolyást gyako-roibat. A törökországi keresztények nem fognak tovább várni akarni az európai diplomácia segede-mére; el vannak határozva, a napról napra elvi-selhetlenebbé váló igát lerázni. A törökök maguk is azon meggyőződéstől vannak áthatva, hogy ural-

muk vége felé jár és azért a keresztényeknek na-ponkint növekvő elnyomatásával akarják magukat kárpótolni, minek pedig a katasztrófát csak siettetni kell. Macedonia, Thessalia, Albania és Ó Szerbia veszélyes forrongásban vannak, Bosniára sem kell nagyon várni és így a népek a keleti kérdés meg-oldásához fognak fogni.”

Ujabb Bécs, dec. 7. A „Wiener Abd.” megjegyzi, hogy a „Pester Lloyd” bécsi levelezé-se, — mely a kormánynak a magyar ügy iránti állítólagos nézeteiről hoz közlést, — egyáltalában nem lehet hivatva és azon helyzetben, hogy kor-mányi nézeteket közölhessen; — különösen, hogy a legjobban értesült forrásnak aligha közzöni ere-detét azon gyanítás, miszerint a kormány hajlandó lenne az utóbbi kir. leirat terét, mely leirat éretlen

megfontolt és szilárd elhatározásnak eredménye, elhagyni.

— London, dec. 4. A reformültemetés nyu-godtan folyt le. Az idő rossz volt. A menetben leg-felebb 30,000 ember vett részt, melynek csak egy negyed része mehetett át a gyűlbely kapuján.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
December 10-én: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 66.55. 5%. Metalliques 100 frt 59.—. Bank-részvény 708.—. Hitelintézet részvény 200 forint 150.90. London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 129.90.—. Ezüst 128.50. Cs. kir. arany 6.16.— 1860. kölcsön 80.70.

December 6-án: Földterhementési kötvény ma-gyarországi 71.70. Erdélyi 66.25.

T. és felolós szerkesztő DOZSA BÉNI.

HIVATALOS.

1474.
1866.

(410)

(1—3)

Arverési hirdetés.

Krasznamegye telekkönyvi törvényszéke részéről közhírré tétetik, hogy Albach Géza felperesnek, Szalavecz Ágoston hidvégi lakos ellen 3165 frt. s járuléka iránt folyó végrehajtási ügyében, a jelen évi auguszt. 28-ról az 1296/1866 számú végzés set elnapolt árverés, a **jövő 1867-ik évi január 15-én s következő nap-jain,** mint e végre újabban kitűzött második határidőben a helyszínen Hidvég közsé-gében délelőtti 10 órakor leendő megkezdéssel, s becsáron alóli leütés mellett is, bi-róilag meg fog tartatni. Bántapénzül a becsár 10%-ja leendő; a többi feltételek a megyei telekhivatalban Sz. Somlyón időközben is megtekinthetők.

Az elárverezendő javak ezek:

I. birtok csoport.

A hidvégi 32 sz. telekjegyzőkönyvből:

Becsérték:

a.) a 44 helyszínelési szám alatt lejegyzett 8 hold 110 □ ölnyi területű nemesi birtok, a rajta lévő 89 sz. lakházzal, gazdasági mellék épületekkel s a hozzá tartozó kerttel, becsértéke 8568 frt.
b.) a 749 szám alatti egész birtokrészlet 34 hold 20 □ öl terjedelemben, mely áll korcsmához, kert, erdő, legelő- és vizima-lomból. Becsültetett 11,940 frt.

Ezen csoportozat összes becsértéke 20,508 frt.

II. birtok csoport.

c.) az abban foglalt többi részleteknek végrehajtható Szalavecz Ágoston illető és annak közbirtokú neje Koldor Julianna illetmé-nyétől elkülönözött, s vázlatrajzilag a betűvel jelelt felerésze, mely egy nemesi birtok feléből, továbbá 216 hold 413 □ öl területű s 18 darabban fekvő szántó, kaszáló, legelő- és erdő részletekből áll. Együtt becsülve 14,004 frt.

d.) az ezen birtokon talált s 2280 frtra becsült függő termés 2280 frt.

e.) az ugyanezen birtokok tartozó fundus instructus; u. m. gazdasági eszközök, igás lovak, szarvasmarhák, birkák stb. Becsáruk 2771 frt.

Összes becsérték 19,055 frt.

III-ik birtok csoport.

A hidvégi 30, 31, 33, 35, 47, 48, 70, 71, 129, 130, 131, 162 és 173 tjkvek-ben felvett 13 nemesi birtok, mely telkeknek haszonélvezete s a rajtok lévő épít-mények azonban az azokon lakó curialistákat illetik
Összesen becsülve 1483 frt.

IV-dik birtok csoport.

Végre eladatni fognak a fundus instructus tartozéka gyanánt gazdasági hasz-nálra való összesen 1700 frtra becsült egyéb ingóságok 1700 frt.

Krasznamegye telekkönyvi Törvényszékének Sz. Somlyón 1866 évi october 22-én tartott üléséből.

196. 1866.

(408)

(1—3)

I. alisp. Bir. sz.

Idézés.

Krasznamegye első alispáni bírósága részéről gróf Bánffy Bélának s érdektár-sainak gróf Kornis Miklós, s érdektársai ellen f. 1866 évi szeptember hó 6-dik nap-ján 170 szám alatt, a Keresetek községi korcsmároltási jog öszvesítése, s a ha-szonélvezetnek arányosítása iránt indított keresetükben; Szilágy-Somlyón a megye székházánál I-ső alispáni hivatali helyiségben — következő **1867 évi január hó 21. napja 9 órájára** kitűzött újabb tárgyalási megjelensre — varolczi volt birtokos néhai Ladányi Péter esmeretlen tartózkodású örökössei, valamint mind azon távollévő birtokosok, kik a kérdésben lévő korcsmárolási joghoz netalán igényt tar-tának, jogaik érvényesítése végett azon hozzáadással idéztetnek meg, miszerint a kitűzött időben és helyen vagy személyesen, vagy képviselőik által annál bizonyo-sabban jelenjenek meg, minthogy ellenkező esetben a Ladányi Péter ismeretlen tar-tózkodású örökössei részére ezennel kinevezett gondnok Várady Mihály ügyvéddel; a többieket illetőleg pedig jelenlétük nélkül is — a tárgyalás meg fog tartatni, s az ítélet kimondása után bejelentendő igények figyelembe nem fognak vétetni.

Kelt Szilágy-Somlyón, november hó 23-kán, 1866. Krasznamegye I. alispáni Bíróságától.

(406)

(2—3)

156. 1866.

Idézés.

Biharmegyei Felső-Ábrányi, jelenleg azonban ismeretlen tartózkodású **Kiss Lajos** és érdektársai ellen, hamis bankjegyek terjesztéséért folyamatban lévő bün-pernek tárgyalására újabb batánapul jövő 1867 január hó 29-ik napjának d. e. 9 órája sz. kir. Zilah város törvényszéki termében kitűztetve: arra ez úton Kiss Lajos azon értesítéssel idéztetik meg, miszerint meg nem jelenése esetében részére gondnokul Szikszay Lajos helybeli ügyvéd nevezetett ki.

Kelt sz. kir. Zilahváros fenyejtő törvényszéke 1866 november 30-án tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

(405)

(2—3)

Tauffer János

ujjonnan berendezett czukrászata és kávéháza.

Alóli tisztelettel jelentem a n. érd. közönségnek: hogy azon kitűnő pártfogás és folytonos látogatás, melyben tüzetelenségem jelenleg is részesül, arra ösztönöz-tek, hogy

czukrászatomat és kávéházamat

ezáltal teljes kényelemmel s minden igényeknek megfelelő eleganciával berendezem, s ez, valamint a legpontosabb s legintézetesebb szolgálat által tisztelt vendégeim meglegedését továbbra is kiérdemelhessem.

Bátor vagyok a n. érd. közönség figyelmét felhívni, különösen dúsan ellátott **csemegetáram** ra, melyben a már elismerést kivívott finom **hachee-pástétomok**, pozsonyi **mákos-** és **diósüftik**, **török-pulizska**, bécsi **gyümölcskenyér**, stb. és minden nap friss házi sütemények, u. m. kuglóf, kalács kávéhoz, íróstészta és bélesek találhatók.

E mellett a nagyérdemű közönség méltánylását mindennemű italaim jósága s kitűnősége által, reméltem meggyerhetem. Legfinomabb **liqueureimen** kívül, na-ponta szolgálhatok tisztelt vendégeimnek izletes **butelliás** és **dessert borokkal**.

Továbbá ajánlhatom: **karácsoni** és **újévi** ajándékaimat is; jelesen az ugynevezett

karácsoni galyakra

aggatni szokott finom, csinos és rendkívül olcsó **confectjeimet**, melyek nállam nagy mennyiségben és sokféle változatosságban találhatók, s melyek ez innepek előtt már több napokkal közszemlére kiállítva lesznek.

Tisztelettel Kolozsvárt

TAUFFER JÁNOS,

czukrászat és kávéház tulajdonos.

(399)

Hirdetmény.

Közhírré tétetik, miszerint kolozsvári polgár néhai id. Jelen Pál hagyatéká-hoz tartozó fekvőjává, nevezetesen: a hidvéli tizedben 328. szám alatt fekvő ház és telek, — ugyanott 345 szám alatt fekvő major és kert, — s a kolozsvári határon fekvő 13 darab részint szántó, részint kaszáló földek folyó **december 12-ik és következő napjain** tartandó bírói árverésen eladtnak.

Az eladandó javak felől, valamint az árverezési feltételek iránt, bővebbi fel-világosítást Kolozsvár városa törvényszékénél, vagy orsz. ügyvéd tks. Groisz Nándor urnál szerezhetni.

(407)

11/12

(1—6)

Szabadalmazott Union Revolver.

Ezen általunk feltalált, egészen új systema szerint alkotott és a m. technikai vizsgáló bizottság által felülvizsgáltatott, ismert Revolver annyival inkább megérdemli, hogy minden fegyverbarát és fegyver szükségű figyelmét magára vonja, mintán a régi löfegyverek csekély horderejűeknél fogva min-den értéket elvesztettek és a hátulról tüthető fegyver jutott egyedül általános felhasználásra. Könyvűű és elegans alakú Revolverünk, a tübbek közt azon megbecsülhetlen tulajdonsággal bír, hogy löcsőve, sem nem öszvescsavart avagy kalapált, hanem egyetlen compact tömegből áll, mely minden veszélyt kizár, — továbbá: töltése oly módon megy magától soha el nem süthet, — mi más Revolvereknél, fájdalom gyakran előfordul, és végre, hogy csőve egy egyszerű gyenge csavarszerkezettel kivethető és mással cserélhető fel, mi által lehetséges lesz egy percz alatt 14-et löni vele: minden cső 7 töltény-nyel bír, fegyverünk hord képessége és biztonsága kitűnő, 100 lépés távolra teljes erővel és biztonsá-gal; az egésznek kezelése egyszerű, és a tisztogatása könnyen megy; ezen sok előnyök mellett Union Revolverünk a legújtanosabb áron kapható. — A kiállításához mérve adunk

Nagy revolvert 9 cöll bosszu 7 lövés 7 m. f. m. 20—25 frt

kicsiny csinos zseb revolver 7 lövés 5 m. f. m. 20—23 frt

egy külön cső 5 frt.

100 darab tültény 7 m. f. m. 3 frt 50 kr.

100 darab 5 m. f. m. 2 frt 50 kr.

Egy bőr táská 2 frt.

Külföldi megrendelések utánvét útján pontosan teljesítettnek.

J. EIGNER & COMP.

cs. k. szab. Revolvergyár: Bécs, raktár: Stadt Wallfischgasse Nr. 6.

Karácsonyi ajándéknak alkalmas!
(377) **Nélkülönözhetlen a tisztelt nő világnak!** (7—24)

Uj angol szabadékozott kézi varrógépek.
Ára: készülékkel 40 frt, berendezett borszekrényvel 50 frt.

Alólirott gyári raktár batorodik a tisztelt nő közönséget az ő szabadéko-zott, magában Angol- és Franciaországban általánosan megkedvelt „új” angol szabadékozott — kézi varrógépeire — figyelmét. E gépek egy a legszebb tűző mint lánczszemlést jól és kitartóan varrják, beszegő és egyéb készülékekkel vannak ellátva, minden varrómunkára, sőt magára a legfinomabb tűzésekre használhatók, és Ausztriában, valamint Magyarországon, dícselkedés nélkül, elismert használhatóság és díszes, csinos kiállításánál fogva magában a leg-magasz női körökben is felvételre érdemesítettet.

Egy ilyen gép ő csász. fensége Gizella főherczegnő birtokában is van, és az utolsó gazdasági kiállításán e gép nagy jutalomért kapott.

Elfogadok 5 évi teljes jótállást gépeimre nézve, és kívánatra kész vagyok nemesi és polgári házakból kapott bizonyítványokat elküldeni, melyek évek óta gépeimet a legnagyobb megelégedéssel használják és valódi használhatóságáról a legjobbat fogják mondani. Még csak azt említem meg, hogy ezen kis csinos gépeket minden asztalhoz csavarhatni és a fentebbi szekrényben kényelmesen útazásra is elvihetni.

Gyári raktár: KAUSCH H.-nál, Bécsben,

Wieden, Kettenbrückgasse Nr. 1.

Viideki megrendelések a pénz beküldése vagy utánvétellel azonnal és pontosan teljesítettnek.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt, Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvárhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfejérvárt kapható:

Irodai fali Naptár
1867-ik közönséges évre

katholikus és protestáns, görög-orsz. és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, távirda, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. o. é.

KOLOZSVÁRI NAGY NAPTÁR
1867-dik évre.

Szerkesztette **K. Papp Miklós**. II-dik évfolyam.

Mellékletül **Haynald Lajos**, **P. Szakácsi Vitus**, **Horváth Mi-hály** arcképeik, és **Doré Gusztáv** „Vízözön” című remek genre-kepe réz-metszetben.

Ára 1 frt. Postán küldve 1 frt 10 kr.

Ugyan csak Stein Jánosnál kapható:

Spitzig Iczig naptára 1867-re.

Ára számos humoristikus képpel 90 kr.

Gombostű-naptár, hölgyek számára, 1867-re Szerkeszté: Hajnalka, egy aczélmetszettel, csinos aranykötésben 1 frt 50.

Aurora, Album-naptár 1867-re, a magyar hölgyek számára. Szerkesztik: Áldor Imre és Zilahy Imre. Ára füzve 1 frt 20 kr.

Godolányi A. Gazdasági zseb-naptár 1867-re, minden órá külön napló-füzettel. Ára 1 frt 80 kr.

Kassay A. Ügyvédek-naptára 1867-ik évre. Ára kötve 1 frt 20 kr.

száz bizonyítvánnyal.

(2—2)

Ugyan csak STEIN JÁNOSnál Kolozsvárt:

Pozner Károly Lajos

első magyar és kir. szabadalmazott

vonuló intézetének és kereskedelmi

főraktára,

könyvgyárának

a hol is intézetek, gyárak, kereskedők és iparosok számára megkíván-tató, valamint háztartási és gazdasági számadásokhoz, úgy szintén községi hivataloknak szükséges — bármily alaku — kisebb és nagyobb vonalozt és vonalozatlan könyvek — nagy választékban — határozott gyári áron kaphatók.

(403) (1—3)

A kolozsvári határon, harmad völgy-ben Nagy- és Kis morgóban, a birtok iv szerént 55 hold területű **szénafű há-szonbérbe adandó**, 1867 Szentgyörgy napjától kezdve, több évre. Értekezhetni fölé Kolozsvárt belső farkasutca 49 sz. alatt.

(404) (2—3)

Gróf Bethlen Jánosnak **Szász-Ör-ményesi korcsoma-joga**, melyért a felszabadult polgárok fizetnek évenként 100 veder mustot, **örök áron eladó**. Érte-kezhetni iránta Wég Mihálylyal, Ko-lozsvárt, Nagy piac 166-dik számú háznál.

(396) (3—3)

Egy magyarországi, nőtlen fiatal egyén, ki is Békésmegye egyipár nagyobb ura-dalmában mint gazdatiszt tiz év óta műkö-dik, s jelenleg is szolgálatban van, óhajta-na jövő év tavaszán Erdélyországban lépni szolgálatba. Midőn e tekintetben Erdély mélyen tisztelt birtokosainak becses figyel-mébe ajánlja magát, kéri a hozzá intézen-dő leveleket C. D. czim alatt poste res-tante Szarvasra intéztetni.

(1—3)

Hirdetmény.

A Tordamegye felső kertület, olá-b-topliczai és mesterházi, havasi köz birtokosának, folyó évi november 21 és 22-én Marosvásárhelyt közgyűlési leg megálított határozata szerint, mind két birtokosának, havasi korcsomá, és ital mérési jogai, az 1867 január 3-án, Szász-Régenbe, Gáman Miklós ügyvéd szállításán, tartandó nyilvános árverés útján, az 1867-ik év február 9-én kezd ve, öt egymás után folyó évre, haszonbérbe fognak kiadni: Azon hozzáadás-sal, hogy a topliczai birtokosság korcsoma jogai árverezésénél, egy évi haszonbér, első fölkelési ár, 2500, a mesterházinál 800 o. é. forintra határozott. Mely sz-vegeknek, tiz százezer forint, az árverés előtt, szokott módon, bántapénzkep előre lé-teendő. Az árverezni kívánók, a további feltételeket, nevezett ügyvédnél, a ki tűzőti ideig, megtekinthetik.

(409)

Hirdetmény.

Szász-Régen, december 7-án, 1866.

(162)

11/12

(9—*)

Fontos a sársévesben szenvedőkre nézve!

Ki sársévesorvos Krüsi-Althernek Gais-ban, Schweiz Appenzel Cantonban, híres sárséves-elleni-szere meglepő hatásáról meg-győződni akar, e lap kiadó hivatalánál meg-szereshet magának egy kis iratkat több száz bizonyítvánnyal.

VAGNER GYÖRGY, birtokossági ügynök.